

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

17. An Rex possit bellum gerere ex opinione probabili, licet ab altero Rege possideatur Regnum, etiam cum opinione probabili? Ex p. 2. tr .13. r. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

De Opinione probabili. Resol. XVIII. II

Turrjanam in 2. 2. tom. 1. *disput.* 90. *dub.* 2. Perez in *Lauica Salamantina*, certamine 10. c. 13. *num.* 98. *Tannerum* in 2. 2. *disput.* 2. 9. 6. *dub.* 4. *per totum*. Reginaldum in *praxi*. tom. 2. *lib.* 21. *num.* 92. *Egidium* de *Coniuncta de actibus supernaturalibus*, *tract.* 3. *disput.* 31. *dub.* 2. & 4. *per totum*.

RESOL. XVIII.

An si duo Reges habeant ius probabile, ad successionem alicuius Regni, possint illud armis occupare, non expellata sententia iudicum?

Sed difficultas est, ad quem pertineat in hac causa ius dicere?

Et docetur posse Reges, stante opinione probabili, inferre bellum alteri Principi Regnum, ex opinione probabili etiam possidentis; & posse dari bellum ex una, & parte iustum.

Et inferitur ex testamento minus solemniter acquiri ius ad rem legitimam, & eam posse clam a possidente tolli priuata auctoritate, secluso tamen scandalo. Ex parte 9. *tract.* 8. & *Misc.* 3. *Ref.* 70. *alias* 69.

1 § Difficilis questio, & quæ torquet doctorum hominum ingenia. Et ad illam negatiuè respondet Pater Valquez in *part.* 2. *disput.* 64. c. 3. docet enim, etiam si alicui Regi videatur probabilissimum suum Ius, consultis Doctoribus, & Legispetitis, non tamen ei licere armis causam definire; quia barbarorum esse videtur melius ius Regni in armis ponere: ergo dubium in iure, iuridicè, non armis est decidendum. Censet igitur tunc eos, si habeant supra se alium superiorem in temporalibus, apud illum teneri causam agere; quod etiam extendit ad causam, in quo licet supermi sint; agunt tamen de Comitatu, aut Principatu alteri Regi subiecto; tunc enim in puncto illius Regni sunt planè ei tertio quasi subditi; vt Rex Hispania ratione Burgundia olim erat subiectus Regi Gallia; etiam ratione Mediolani, & Belgij est subiectus Imperatori, licet alioquin supremus sit in temporalibus. Quod si ratione Regni, de quo agitur, nec alio modo, sint alteri subiecti; tunc vtrumque debere stare iudicio Regni ipsius, de quo agitur; quia ad illud Regnum, deficiente herede, pertinet de Regè prouidere. Et ita dicit factum in Regno Aragonia tempore Sancti Vincentij Ferrerij. Omnes enim contententes, & litigantes coacti sunt stare iudicio Regni.

2. Addit tamen quando alter ex litigantibus habet suspectum ipsum Regnum, licitum ipsi esse eius iudicium recusare, & in arbitros Iudices litem renocare; tenerique competitorum stare huic iuxta petitioni. Reicit autem ibi sententiam Nauarri in *Manual*. *cap.* 25. *num.* 4. & *Victoria*; qui videntur insinuare, si supremus Iudex consultis Doctoribus iudicet se debere probabilius Ius, posse tunc armis illud velle occupare, atque hanc doctrinam nihil habere probabilitatis, immò, & perniciosam esse Reipublica. Hac in Summa Valquez, cui adde Oniedum in *part.* 2. *tract.* 5. *contr.* 3. *punct.* 7. *num.* 89. & sequentibus. Valasum de *success. Regni Portugallia*. *part.* 2. *punct.* 1. §. 10. *num.* 35. & sequentibus. Palaum *tom.* 1. *disput.* 2. *punct.* 7. *num.* 9. Montefinum in *part.* 2. *tom.* 2. *disputat.* 29. *quest.* 5. §. 6. n. 222.

3. Probatur; quia omnis controuersia, quæ inter opiniones versatur circa Ius aliquod, non potentia, & armis, sed iudicio dirimenda est: barbarorum enim videtur melius, Ius regnandi in potentioribus armis continere. Deinde bellum illud non potest esse actus iurisdictionis, neque sententia exequutio; quia asserere Regem posse sibi Ius dicere contra alium, ab omni ratione aliena videtur: quomodo enim ius dicen-

dum est contra partem, quæ non potest cogi ad comparandum in iudicio, & contra alium nullo modo inferiori; cum par in partem iurisdictionem habere nequeat, & pars inaudita nullo modo possit condemnari. Deinde vergit in magnam populorum perniciem, licentiam hanc bellum mouendi Principibus concedere, cum ipsi alio modo possint iuri suo consulere. Deinde non potest esse actus iustitiae vindictiue; quia neuter Rex iniuriarum facit alteri; ergo nullum est caput, ex quo possit bellum istud licitum fieri.

4. Sed difficultas est, ad quem pertineat in hac causa Ius dicere? & respondent citati Doctores, quòd iudicium illud poterit ad arbitros ab vtroque Rege assignatos remitti, vel standum erit iudicio regni, de quo contenditur. Primum docet Nauarr. *suprà*, & sanum consilium fore docet Suarez, de *Charit.* *disput.* 13. *sect.* 6. Posterius docet Valquez, Palaus, Montefinum locis citatis *Salas tract.* 8. *disput.* *unica*, *sect.* 13. & Gaspar Hurtado, *disput.* 4. *diffic.* 12. qui asserunt, si aliquis ex litigantibus suspectos habeat Iudices regni vacantis, ad arbitros recurrendum esse, ratio est, quia deficiente rege, Regnum est regula dirimens controuersias in ipso; & ita in Aragonia res peracta est tempore Sancti Vincentij Ferrerij. Inuat etiam exemplum Ecclesia; quæ dirimit dubium ortum circa Summum Pontificatum, & Ius dicit litigantibus, cui standum est. Si autem contentio non sit de regno aliquo, sed de re alia; ad Iudices recurrere necesse erit. Si autem nolit aliquis ex litigantibus ad hæc rationabilia media venire, iure poterit ab alio propter iniuriam factam armis oppugnari.

5. Sed in hac difficillima questione mihi placet adherere opinioni Patris Arriaga *tom.* 1. in *p.* 2. *disput.* 24. *sect.* 5. *num.* 44. vbi impugnans ea, quæ supra notauimus ex Valquez, sic ait: Crediderim in hac questione primò. Patrem Valquez adhuc non respondisse toti difficultati; nam dissensio probabilis inter duos Reges potest esse, non solum quando agitur de iure in aliquod regnum (quod Ius decidi ab ipso regno forte poterit, de quo statim) sed quando ex alias causas probabile est, posse alteri Regi bellum inferre, independenter à iure successionis, v.g. alter creditur probabiliter fauisse meis hostibus, & grauissimum mihi damnum intulisse; inde ego probabiliter iudico me habere Ius illum inuadendi, vt damna refarciam. Certè litem hanc probabilem non potest regnum decidere, quia ea non est de iure successionis, quis ergo decideret? eodem planè modo possunt excogitari multi alij casus, in quibus solum sit ea probabilis opinio de iure in alterum Regem, quæque decidi nequeat à Regno: ergo non satisfacit adæquatè Valquez dubio precedenti.

6. Secundò censeo, in Nauarri doctrinam non habere vim argumenta illius: nam Nauarrus supponit, si per viam iustitiae possit litem componi, debere eo modo componi: ibi autem non excludit Nauarrus ideò inter Reges supremos non posse iuridicè litem decidi, ea præcisè ratione, quòd non habent superiorem: vt Valquez ei attribuit; sed docet, ideò non posse decidi verè, quia & carent superiore; & iura vtriusque, seu pretensio est ab antiquo, & obscura: quibus supponit, etiam si non haberent supremum, per iuris peritos debere causam decidi, si aliundè non repugnaret ob obscuritatem, vt dixi, iurium. Hoc autem dato, non sequitur eum Regem more barbarorum procedere, qui totum Ius in armis ponit; quando & supponitur prius teneri iurisperitos consulere, deinde Iudices arbitros; ac tandem, si eo modo nihil obtineat, posse armis suum Ius propugnare.

7. Tertio censeo, in aliquibus regnis vbi electio Regis ad Regnum pertinet, locum habere doctrinam Valquez; quia ille debet causam successionis decidere, ad